

<https://www.lib.uoa.gr/syloges/psifiakes-syloges/idrymatiko-apothenrio-psifiaki-bibliothiki-pergamos.html>

Ιδρυματικό Αποθετήριο "Πέργαμος"

Η «Πέργαμος» αποτελεί την **Ενιαία Πλατφόρμα Ιδρυματικού Αποθετηρίου και Ψηφιακής Βιβλιοθήκης** για το **ΕΚΠΑ**. Αποτελεί δε, την εξέλιξη του ομώνυμου και άκρως επιτυχημένου Συστήματος Ψηφιακής Βιβλιοθήκης (ΣΨΒ).

Το ΣΨΒ «Πέργαμος», στην αρχική του μορφή, σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε το 2005 από την ομάδα του Υπολογιστικού Κέντρου Βιβλιοθηκών και χρησιμοποιείται για τη διατήρηση, τεκμηρίωση, διαχείριση και ανάδειξη ετερογενών ψηφιακών συλλογών, οι οποίες ανήκουν στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Το Ιδρυματικό Αποθετήριο «Πέργαμος» υλοποιήθηκε το 2015 και ενσωματώνει τόσο την κατάθεση Πτυχιακών και Διπλωματικών Εργασιών & Διδακτορικών Διατριβών (εργασίες που ανήκουν στην Ψηφιακή Συλλογή «Γκρίζας Βιβλιογραφίας») όσο και τις ψηφιακές συλλογές του παλαιού ΣΨΒ. Επιπλέον, σταδιακά, μέσω της νέας πλατφόρμας, θα δίνεται πρόσβαση σε πρόσθετες συλλογές, καθώς και σε νέες υπηρεσίες και λειτουργίες.

<https://pergamos.lib.uoa.gr/>

Περιεχόμενο και Υπηρεσίες του Αποθετηρίου

Συλλογές

Η Πέργαμος περιλαμβάνει ένα μεγάλο σύνολο ετερογενών ψηφιακών συλλογών πολιτιστικής αξίας, οι οποίες ανήκουν στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ), καθώς και μέρος της ερευνητικής και εκπαιδευτικής παραγωγής της ακαδημαϊκής κοινότητας του ΕΚΠΑ, συλλογή η οποία συνεχώς εμπλουτίζεται. Πιο συγκεκριμένα, η Πέργαμος αριθμεί **20 συλλογές** ποικίλου περιεχομένου, οι οποίες καλύπτουν σχεδόν όλο το θεματικό εύρος των Σχολών του ΕΚΠΑ, ενώ το σύνολο των ψηφιακών τεκμηρίων αγγίζει περίπου το 1.000.000 ψηφιακά αντικείμενα.

Ειδικότερα, η Πέργαμος περιελάμβανε μέχρι το 2013 τις ακόλουθες συλλογές:

1. Ψηφιακή Συλλογή Ιστορικού Αρχείου ΕΚΠΑ
2. Λαογραφικό Αρχείο και Μουσειακή Συλλογή του Πανεπιστημίου Αθηνών
3. Θεατρική Συλλογή
4. Συλλογή Μουσικής Βιβλιοθήκης Κωνσταντίνου Α. Ψάχου
5. Συλλογή χειρογράφων του Σπουδαστηρίου Βυζαντινής και Νεοελληνικής Φιλολογίας
6. Συλλογή Μουσείου Ορυκτολογίας και Πετρολογίας
7. Αρχείο των Ελληνικών κοινοτήτων της Κωνσταντινούπολης
8. Αρχείο Μαρασλείου
9. Συλλογή Δημοσιευμένων εκλογικών αποτελεσμάτων
10. Συλλογή Ιατρικών εικόνων
11. Συλλογή παπύρων
12. Συλλογή με Προσβάσιμα συγγράμματα

Στη σημερινή της μορφή έχουν προστεθεί ή θα προστεθούν άμεσα και οι ακόλουθες νέες συλλογές:

1. Συλλογή σπάνιων βιβλίων
2. Αρχείο Σπυρίδωνος Λάμπρου
3. Συλλογή Γκρίζας Βιβλιογραφίας
4. Συλλογή περιοδικών εκδόσεων
5. Συλλογή με παλιές υφηγεσίες
6. Τιμητικές και αφιερωματικές εκδόσεις του ΕΚΠΑ
7. Πρακτικά συνεδρίων
8. Συλλογή επιστημονικών δημοσιεύσεων, ερευνητικού και άλλου υλικού

Αναλόγως του περιεχομένου της, κάθε συλλογή μπορεί να έχει διαχειριστή ή επιμελητή από το προσωπικό αντίστοιχων μονάδων ή υπηρεσιών του ΕΚΠΑ που σχετίζονται με τη συλλογή (οι οποίοι/-ες είναι υπεύθυνοι/-ες για το περιεχόμενο της αντίστοιχης συλλογής που επιμελούνται). Έτσι εξασφαλίζεται η φροντίδα για την

τήρηση και εφαρμογή σχετικών οδηγιών ή κανονισμών που ενδέχεται να διέπουν ή να επηρεάζουν το περιεχόμενο.

Σε αυτό το πλαίσιο λειτουργίας η Πέργαμος, ως το Ιδρυματικό Αποθετήριο του ΕΚΠΑ, έχει τη δυνατότητα να φιλοξενήσει οποιοδήποτε υλικό (είτε εξ αρχής σε ψηφιακή μορφή ή ψηφιοποιημένο), το οποίο είτε ανήκει και σχετίζεται με το Ίδρυμα είτε παράγεται από την ακαδημαϊκή κοινότητα του ΕΚΠΑ. Στο ίδιο πλαίσιο, η Πέργαμος και οι διαχειριστές της, καθώς και η Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης, δεν ευθύνονται για το περιεχόμενο υλικού που αναρτάται μέσω αυτο-απόθεσης ή στο πλαίσιο εμπλουτισμού συλλογών από τους επιμελητές τους.

Υπηρεσίες

Η Πέργαμος προσφέρει πλήθος υπηρεσιών για αποδοτικότερη πρόσβαση στο υλικό και ευκολότερη διαχείρισή του ανάλογα με τις ανάγκες του επισκέπτη. Οι βασικές υπηρεσίες οι οποίες είναι διαθέσιμες σε όλους είναι η **Αναζήτηση** του υλικού, η **Ανάκτηση** και **Εμφάνισή** του, η **Χρήση** και **Εξαγωγή** των αποτελεσμάτων.

Εκτός από τις γενικές υπηρεσίες του ΙΑ, ειδικά για τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας του ΕΚΠΑ διατίθενται επιπρόσθετες υπηρεσίες, σε περίπτωση που ο χρήστης συνδεθεί στο αποθετήριο μέσω της Κεντρικής Υπηρεσίας Διαπίστευσης Χρηστών με τους κωδικούς του. Αυτές είναι:

- το **Ερευνητικό υλικό** (αφορά στην απόθεση δημοσιεύσεων, τεχνικών αναφορών, εργασιών εν εξελίξει και συνόλων δεδομένων)
- η **Ηλεκτρονική Κατάθεση** υλικού (αφορά εργασίες Γκρίζας Βιβλιογραφίας),
- τα **Αγαπημένα** και
- οι **Αναζητήσεις μου**

Αυτές οι υπηρεσίες έχουν αποκλειστικά προσωποποιημένο χαρακτήρα, ανάλογα με το προφίλ του χρήστη ο οποίος συνδέεται στο ΙΑ και δεν είναι κοινές για όλους, με αποτέλεσμα η διαχείριση του υλικού να είναι πιο ευέλικτη και περισσότερο στοχευμένη στις ανάγκες του πιστοποιημένου χρήστη.

Καλές Πρακτικές και Πρότυπα

Μεταδεδομένα

Τα μεταδεδομένα περιγράφουν τα κύρια στοιχεία και το περιεχόμενο του κάθε τεκμηρίου και επιτρέπουν την ταυτοποίηση, αναζήτηση, ομαδοποίηση και ανάκτησή του, καθώς και τη διασύνδεσή του με άλλα σχετικά ή συνδεδεμένα τεκμήρια ή συλλογές. Τα μεταδεδομένα δημιουργούνται είτε βάσει προκαθορισμένων φορμών,

οι οποίες ποικίλουν ανάλογα με τις απαιτήσεις του περιγραφόμενου υλικού, είτε από τον ίδιο τον δημιουργό κατά την αυτο-απόθεση του υλικού στο ΙΑ, τα οποία όμως στην περίπτωση των εργασιών της Γκρίζας Βιβλιογραφίας ελέγχονται από το προσωπικό της Βιβλιοθήκης προτού εγκριθούν και δημοσιευτούν δημοσίως. Τα μεταδεδομένα της «Περγάμου» είναι ανοιχτά σε όλους μέσω της ιστοσελίδας του αποθετηρίου, ανεξάρτητα από τους κανόνες πρόσβασης στο ψηφιακό αντικείμενο.

Συγκεκριμένα στην «Πέργαμο» η περιγραφή του ψηφιακού υλικού στηρίζεται στο πρότυπο μεταδεδομένων [Dublin Core](#) και η περιγραφή του αρχειακού υλικού στο πρότυπο [ISAD\(G\)](#). Σε κάθε περίπτωση και ανάλογα με τις ανάγκες του υλικού, έχουν γίνει προσθήκες στην περιγραφή του υλικού είτε με τις εξειδικεύσεις των πεδίων του Dublin Core (DC qualified schema) είτε με πεδία τοπικής χρήσεως και σημασίας. Επιπλέον, οι φόρμες αυτο-απόθεσης υλικού (Γκρίζα βιβλιογραφία και Επιστημονικές δημοσιεύσεις) στηρίζονται στα πεδία μεταδεδομένων (Heal-Meta) που προτείνει ο [Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών](#) (ΣΕΑΒ).

Ανοιχτά δεδομένα

Η «Πέργαμος» υλοποιεί το πρωτόκολλο συγκομιδής μεταδεδομένων [OAI-PMH](#) (Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting), με βάση το οποίο το περιεχόμενό της καθίσταται αναζητήσιμο από διάφορους διεθνείς δικτυακούς τόπους, συσσωρευτές και μηχανές αναζήτησης που υποστηρίζουν το εν λόγω πρωτόκολλο, πέραν των ευρέως γνωστών διαδικτυακών μηχανών αναζήτησης (όπως οι Google, Bing, κλπ).

Πιο συγκεκριμένα, το περιεχόμενο της "Περγάμου" έχει ήδη καταχωρηθεί και ευρετηριάζεται στα κάτωθι ευρετήρια και συσσωρευτές περιεχομένου:

- [The Directory of Open Access Repositories \(OpenDOAR\)](#)
- [Ο Πολιτισμός στον ψηφιακό δημόσιο χώρο \(SearchCulture.gr\)](#)
- [Ελληνικό επιστημονικό περιεχόμενο \(OpenArchives.gr\)](#)
- [Bielefeld Academic Search Engine \(BASE\)](#)

Επιπρόσθετα, τα μεταδεδομένα της Περγάμου είναι συμβατά με το πρότυπο Europeana Data Model (EDM) για τη διαλειτουργικότητα της πλατφόρμας με την Ευρωπαϊκή Ψηφιακή Βιβλιοθήκη [Europeana](#).

Επιπλέον, η «Πέργαμος» υποστηρίζει και ανοικτό REST/JSON API για τη διαλειτουργικότητα του υλικού με τρίτες εφαρμογές.

Το υλικό της πλατφόρμας είναι **προσπελάσιμο** κατά κύριο λόγο **ελεύθερα** από το ευρύ κοινό, δεδομένου ότι η «Πέργαμος» υιοθετεί πολιτικές [ανοικτής πρόσβασης](#) (εξαιρέση αποτελεί υλικό, όπου είτε υπόκειται σε περιορισμούς περί αρχειακού χαρακτήρα και πνευματικών δικαιωμάτων ή ο/η δημιουργός του έχει ζητήσει επιβολή χωρικών ή χρονικών περιορισμών). Ακριβώς όμως, λόγω της ανοικτότητας και διαλειτουργικότητας της Περγάμου, τα μεταδεδομένα των ψηφιακών αντικειμένων και

το ίδιο το ψηφιακό υλικό είναι ευκολότερο να εντοπιστούν και να γίνουν περισσότερα γνωστά στο διαδίκτυο.

Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι, αν δεν αναφέρεται ρητά κάτι διαφορετικό, η πρόσβαση στο υλικό (ψηφιακό ή μη) που περιέχεται στην Πέργαμο και η οποιαδήποτε χρήση του (πχ. εκτύπωση, αποθήκευση, αντιγραφή, ανάρτηση σε κοινωνικά δίκτυα, κλπ.) επιτρέπεται **αποκλειστικά** για εκπαιδευτικούς, ερευνητικούς και ιδιωτικούς, αλλά **όχι** για εμπορικούς σκοπούς.

Επιπλέον, οποιαδήποτε χρήση του υλικού θα πρέπει να συνοδεύεται με ρητή αναφορά στην προέλευσή του μαζί με τη μόνιμη ηλεκτρονική του διεύθυνση στην Πέργαμο (γνωστή και ως *Permalink* ή *Persistent URL*), καθώς και στον/στην δημιουργό της πρωτότυπης καταχώρησης/ανάρτησης στο Αποθετήριο.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω, το υλικό της Πέργαμου, αν δεν αναφέρεται ρητά κάτι διαφορετικό, διατίθεται γενικά προς χρήση με την άδεια "**Creative Commons Αναφορά Δημιουργού-Μη Εμπορική Χρήση 4.0 Διεθνές** ([CC BY-NC 4.0](#))".

Γενικές πληροφορίες

Η «Πέργαμος» (βαφτισμένη όπως η ομώνυμη [αρχαιοελληνική Μικρασιατική πόλη](#)), αποτελεί την Ενιαία Πλατφόρμα Ιδρυματικού Αποθετηρίου / Ψηφιακής Βιβλιοθήκης (ΕΠΙΑΨΒ) του [Εθνικού & Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών](#) (ΕΚΠΑ). Για λόγους απλότητας και συντομίας, η Πέργαμος στη συνέχεια θα αναφέρεται και ως Ιδρυματικό Αποθετήριο (ΙΑ).

Η σημερινή μορφή της «Πέργαμου» διαμορφώθηκε στο πλαίσιο του Υποέργου 1: «Υπηρεσία Δημιουργίας Ιδρυματικού Αποθετηρίου/ Ψηφιακής Βιβλιοθήκης Ανοιχτής Πρόσβασης» της **Πράξης** με τίτλο «**Δημιουργία ενιαίας πλατφόρμας Ψηφιακού Αποθετηρίου και συναφών ηλεκτρονικών υπηρεσιών πληροφόρησης και ανάδειξης περιεχομένου για την Βιβλιοθήκη του ΕΚΠΑ**» (Κωδικός ΟΠΣ: 304160), του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ψηφιακή Σύγκλιση».

Το υλικό το οποίο περιλαμβάνεται ή μπορεί να ενταχθεί στην Πέργαμο είναι:

- Ψηφιακές συλλογές εκπαιδευτικής και πολιτιστικής αξίας για την ακαδημαϊκή κοινότητα
- Πτυχιακές και Διπλωματικές εργασίες, Διδακτορικές Διατριβές
- Σπάνιο ψηφιοποιημένο υλικό το οποίο ανήκει στη [Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης](#) (ΒΚΠ) ή σε άλλες οργανωτικές μονάδες του ΕΚΠΑ (π.χ. αποδελτιωμένες παλαιές περιοδικές εκδόσεις, βιβλία, άρθρα τιμητικών τόμων, πρακτικά συνεδρίων του ΕΚΠΑ)
- Αρχεία και ιδιωτικές αρχειακές συλλογές

- Εκπαιδευτικό υλικό για Φοιτητές με Αναπηρίες (ΦμεΑ)
- Επιστημονικές δημοσιεύσεις και άλλο ερευνητικό υλικό

Ο στόχος της «Περγάμου» είναι διττός: Αφενός χρησιμοποιείται για τη διατήρηση, τεκμηρίωση και ανάδειξη ετερογενών ψηφιακών συλλογών, οι οποίες ανήκουν στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και αφετέρου προσφέρει τον αναγκαίο «χώρο» για τη συστηματική συγκέντρωση, οργάνωση, διαχείριση και διάθεση του παραγόμενου υλικού που προκύπτει από την επιστημονική και πνευματική δραστηριότητα της ακαδημαϊκής κοινότητας του ΕΚΠΑ. Οι παραπάνω συλλογές, οι οποίες ανανεώνονται διαρκώς από τη ΒΚΠ και τις υπόλοιπες μονάδες, απευθύνονται πρωταρχικά στην ακαδημαϊκή κοινότητα του ΕΚΠΑ, αλλά ταυτοχρόνως και στα υπόλοιπα μέλη της ελληνικής και διεθνούς επιστημονικής, ακαδημαϊκής και ερευνητικής κοινότητας παρέχοντας στην πλειοψηφία τους ανοικτή πρόσβαση στο περιεχόμενο. Η θεματολογία από άποψη περιεχομένου είναι ευρεία και συναφής με όλα τα γνωστικά αντικείμενα των Σχολών του ΕΚΠΑ.